

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет Економічний

Кафедра фінансів

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

БЮДЖЕТУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Рівень вищої освіти *другий (магістерський)*

Освітня програма *«Фінанси, банківська справа та страхування»*

Спеціальність *072 «Фінанси, банківська справа та страхування»*

Галузь знань *07 «Управління та адміністрування»*

*Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №1 від “30” серпня 2021 р.*

м. Івано-Франківськ - 2021

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Фінансово-економічні розрахунки
Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Викладач (-і)	к.е.н., доцент Григорів О.О.
Контактний телефон викладача	+380999109651
Е-mail викладача	olha.hryhoriv@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний, заочний
Обсяг дисципліни	6 кредити ЄКТС, 180 год
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Консультації проводяться відповідно до графіку консультацій, розміщеному на сайті кафедри фінансів www.kfin.pnu.edu.ua
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Дисципліна «Бюджетування діяльності суб'єктів підприємництва» передбачає ознайомлення з системою бюджетування на підприємстві, що є одним з комплексних методичних підходів, що дозволяє створити внутрішній механізм управління його ресурсами, який охоплює всі сторони діяльності суб'єкта господарювання.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета дисципліни – формування системи знань з розроблення перспективних, поточних та оперативних бюджетів фінансової діяльності підприємства та контролю їх виконання.</p> <p>Завдання дисципліни: засвоєння особливостей технології фінансового планування, обліку і контролю доходів і витрат, сформованих в процесі підприємницької діяльності на всіх рівнях управління, яка дозволяє аналізувати прогнозовані і отримані фінансові показники.</p> <p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:</p> <p>знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - місце бюджетів у діяльності фінансів суб'єктів підприємництва України; - склад та структуру фінансових ресурсів суб'єктів підприємництва; - сутність фінансового механізму суб'єкта підприємництва; - класифікацію витрат суб'єкта підприємництва на виробництво і реалізацію продукції; - сутність прибутку як економічної категорії; - принципи розподілу і використання прибутку суб'єкта підприємництва; - джерела утворення та відновлення основних засобів суб'єкта підприємництва; - сутність та джерела капіталовкладень; - сутність і структура оборотних засобів суб'єкта підприємництва; - види і принципи фінансового планування суб'єкта підприємництва; <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - охарактеризувати суть і функції бюджетів суб'єкта підприємництва, склад фінансових ресурсів та сфери фінансових відносин; - здійснювати оцінку прибутковості продукції суб'єкта підприємництва; - визначати фінансові результати діяльності суб'єкта підприємництва, розраховувати плату за користування кредитом; - здійснювати аналіз відхилень фактичних результатів від планових; - аналізувати фінансовий стан суб'єкта господарювання у частині його активів та зобов'язань; - використовувати звітність як інструмент фінансового аналізу й управління фінансами підприємства; 	
4. Загальні і фахові компетентності	
Загальні компетентності:	
ЗК1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	

ЗК3 Здатність навчатися, оволодівати сучасними знаннями та готовність підвищувати рівень своїх знань.

Фахові компетентності:

СК2. Здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій для діагностики і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання.

СК4. Здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК6. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при розв'язанні складних задач і проблем у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК7. Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації, необхідної для вирішення професійних і наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК9. Здатність розробляти технічні завдання для проектування інформаційних систем у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

5. Програмні результати навчання

ПРО7. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності

ПРО8. Вміти застосовувати інноваційні підходи у сфері фінансів, банківської справи та страхування та управляти ними.

ПРО9. Застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПРО11. Застосовувати поглиблені знання в сфері фінансового, банківського та страхового менеджменту для прийняття рішень.

ПРО12. Обґрунтувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування та оцінювати їх ефективність з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів.

ПРО13. Оцінювати ступінь складності завдань при плануванні діяльності та опрацюванні її результатів.

6. Організація навчання курсу

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	30
семінарські заняття / практичні / лабораторні	30
самостійна робота	120

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
2	072 «Фінанси, банківська справа та страхування»	1	вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість годин			Форми контролю
	лекції	заняття	сам. робота	

Модуль 1. Теоретичні основи розроблення та оцінювання бюджетування на підприємстві

Тема 1. Місце фінансового планування в системі управління підприємством	2	2	9	Тести, питання, завдання
Тема 2. Сутність бюджетного методу управління підприємством	2	2	9	Тести, питання, завдання
Тема 3. Типологія бюджетів підприємства	2	2	9	Тести, питання, завдання

Тема 4. Методи бюджетування	2	2	9	Тести, питання, завдання
Тема 5. Структуризація підприємства для цілей бюджетування	2	2	9	Тести, питання, завдання
Тема 6. Технологія формування операційних бюджетів	2	2	9	Тести, питання, завдання, поточна модульна робота (за 1 модулем)
Модуль 2. Організаційні аспекти розроблення та функціонування системи бюджетування на підприємстві				
Тема 7. Формування фінансових бюджетів підприємства	3	3	9	Тести, питання, завдання
Тема 8. Аналіз та оцінювання виконання бюджетів	3	3	9	Тести, питання, завдання
Тема 9. Формування системи бюджетування на підприємстві	3	3	9	Тести, питання, завдання
Тема 10. Організація бюджетного процесу на підприємствах	3	3	9	Тести, питання, завдання
Тема 11. Управлінські рішення в бюджетуванні діяльності підприємств	2	2	9	Тести, питання, завдання
Тема 12. Відповідальність та мотивація в бюджетуванні суб'єктів господарювання	2	2	9	Тести, питання, завдання, поточна модульна робота (за 2 модулем)
Тема 13. Інформаційні технології в бюджетуванні	2	2	12	Презентація, захист
Разом	30	30	120	

7. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання курсу	100 бальна – (50 балів протягом семестру та 50 балів за екзамен)				
	Поточне тестування та самостійна робота		Екзамен (Екзаменаційна робота)	Сума балів з навчальної дисципліни	
	Модуль 1	Модуль 2			
	Поточний контроль	Самостійна робота	Індивідуальне завдання	Тестування	
	Усне опитування, письмове опитування, реферат тестування	Тестування (КРС)	Презентація		
20	20	10	50	100	
Підсумкова оцінка з дисципліни у стобальній шкалі переводиться у національну шкалу та ECTS за такою схемою:					

Шкала оцінювання для заліку			
університетська	національна		шкала ЄКТС
90-100	5	відмінно	A
80-89	4	добре	B
70-79			C
60-69	3	задовільно	D
50-59			E
26-49	2	незадовільно з можливістю повторного складання	F _x
1-25		незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	F

Семінарські заняття	Поточні оцінки 2, 3, 4, 5, які можуть отримати під час усних відповідей на семінарських заняттях, а також шляхом тестування по окремих темах сумуються і розраховується середнє арифметичне (із заокругленням до десятих). Середній бал за поточний контроль множиться на коефіцієнт 6 і переводиться у 30 бальну шкалу		
	Оцінка	Умови отримання оцінки	
	5 (відмінно)	<ul style="list-style-type: none"> - повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами; - все, що викладається повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються; - правильні вичерпні відповіді на додаткові питання викладача, що мають мету з'ясувати ступінь розуміння студентом матеріалу, що ним викладається. 	
	4 (добре)	<ul style="list-style-type: none"> - студент дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег; - при правильному і в цілому зв'язному викладі матеріалу, студент припускає у відповіді неточності, які виправляє сам або при першому зауваженні викладача; - недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача. 	
3 (задовільно)	<ul style="list-style-type: none"> - студент виявляє знання і розуміння основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає суттєві помилки і усвідомлює їх тільки після повторної вказівки викладача; - відповіді на запитання дає не одразу, а тільки після деякого напруження пам'яті, при чому відповіді нечіткі; - не в змозі без допомоги викладача вивести співвідношення з іншими проблемами дисципліни, що вивчається; - допускає грубі помилки або зовсім пропускає 		

		<p>матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після вказівки викладача;</p> <ul style="list-style-type: none"> - студент виявляє незнання більшої частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, у відповіді мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і розуміє її; - викладає матеріал не достатньо зв'язно і послідовно. 	
	2 (незадовільно)	<ul style="list-style-type: none"> - студент припускається грубих помилок при викладі матеріалу і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача; - виявляє повне незнання і нерозуміння навчального матеріалу і як наслідок цього - повна відсутність навичок як в аналізі явищ, так і у подальшому виконанні семінарських завдань. 	
Вимоги до модульної роботи	<p>Передбачено дві модульні роботи, які виконуються на четвертому і восьмому семінарських заняттях у формі усного опитування (оцінки 2, 3, 4, 5) термінів та понять з дисципліни (або тестування). Максимальна оцінка за кожну модульну роботу становить 10 балів, разом - 20 балів</p>		
Самостійна робота	<p>Студент опрацьовує питання, що призначені для самостійного вивчення і для контролю проходить тестування в системі дистанційного навчання (дві спроби – кращий результат). Максимальна оцінка за тестування становить 10 балів.</p>		
Вимоги до письмової роботи	<p>Вивчення дисципліни передбачає обов'язкове виконання індивідуального завдання. Індивідуальні науково-дослідні завдання (ІНДЗ) виконується у вигляді презентації до 10 слайдів з вказанням назви завдання, шифру групи та прізвища виконавця. Розподіл завдань здійснює викладач в межах групи або лекційного потоку (згідно порядкового номеру чи іншим способом (можна використати метод роботи в малих групах), координатор - староста. Оформляють ІНДЗ у вигляді презентації Power Point (захист відбувається на передостанньому практичному занятті, презентація надсилається викладачу на електронну пошту). Максимальна оцінка за ІНДЗ становить 20 балів.</p>		
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Студент повинен набрати не менше 25 балів у сумі за чотири змістові модулі: ЗМ 1. Поточний контроль (максимум 30 балів). ЗМ 2. Самостійна робота (максимум 20 балів). ЗМ 3. Індивідуальне завдання (максимум 30 балів). ЗМ 4. Модульні роботи 1 і 2 (максимум 20 балів). Якщо студент набрав менше 25 балів. Дозволяється, як виняток, з дозволу декана економічного факультету за заявою, погодженою з кафедрою фінансів, одноразове виконання студентом додаткових видів робіт з навчальної дисципліни (відпрацювання пропущених занять, перескладання змістових модулів, виконання індивідуальних завдань тощо) для підвищення оцінок за змістові модулі.</p>		
Підсумковий контроль	<p>Підсумковий Залік (максимум 100 балів) виставляється автоматично за контроль результатами семестрової роботи студента. (Див. «Загальна система оцінювання курсу»).</p> <p>В умовах карантину ідентифікація здобувача вищої освіти відбувається з використанням програми ZOOM.</p> <p>Повторне складання заліку допускається не більше двох разів з кожної дисципліни: один раз викладачеві (талон №2) тестування в системі дистанційного навчання +</p>		

презентація ІНДЗ, другий – комісії (талон №3) реалізується виключно у тестовій формі з використанням організаційно-технологічних процесів. Якщо студент не склав навчальну дисципліну за талоном 3, дозволяється повторне вивчення навчальної дисципліни впродовж наступного семестру (планується за рахунок власного часу студента і не фінансується з бюджетних коштів).

8. Політика навчальної дисципліни

Політика курсу:

- не запізнюватися та не пропускати заняття;
- добросовісно готуватися до виконання лабораторних робіт;
- відпрацьовувати лабораторні заняття, пропущені з поважних причин
- самостійно працювати з рекомендованою та допоміжною літературою.

Пропущені лекційні та практичні заняття студент повинен відпрацювати під час індивідуально-консультативної роботи з викладачем.

Студент, який бажає відпрацювати пропущене заняття, повинен мати при собі:

- конспект, в якому міститься домашня робота за відповідною темою;
- пройти тестування у системі дистанційного тестування з дисципліни «Фінансова статистика».

Завершальним етапом відпрацювання пропущеного заняття є усне опитування студента по даній темі.

Студентам, які мають з навчальної дисципліни оцінку від 1 до 49, дозволяється ліквідувати академічну заборгованість відповідно до графіку ліквідації академзаборгованості за встановленими правилами.

Відвідування занять є важливою складовою навчання. Пропуски занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку на консультаціях, при цьому оцінка не ставиться, а нб округляється.

Результати неформальної освіти можуть зараховуватись відповідно до Положення про порядок зарахування результатів неформальної освіти в університеті.

Протягом усього курсу активно розвиваються автономні навички здобувачів вищої освіти, які можуть підготувати додаткову інформацію за темою, що не увійшла до переліку тем практичних занять та виступити з презентацією чи інформуванням додатково (оцінюється окремо).

Норми академічної етики мають повністю відповідати Кодексу честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», який Ухвалений Конференцією трудового колективу ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» 29 грудня 2015 року (зі змінами від 29 листопада 2017 року, протокол засідання Вченої ради ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» №11).

9. Рекомендована література

1. Гудзь Ю.Ф. Бюджетування діяльності суб'єктів господарювання: конспект лекцій / Ю.Ф. Гудзь // ДонНУЕТ. – Кривий Ріг, 2018. – 110 с.
2. Білик М. Д., Беялов Т. Є. Фінансове планування на підприємстві: навч. посіб. Київ : ПанТот, 2015. 436 с.
3. Маркіна І. А., Таран-Лала О. М., Гунченко М. В. Контролінг для менеджерів : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2013. 303 с.
4. Основи бюджетування : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / за заг. ред. Л. П. Батенко. Київ : КНЕУ, 2010. 202 с.
5. Терещенко О. О. Фінансовий контролінг : навч. посібн. Київ : КНЕУ, 2013. 407 с.
6. Ачкасов А. Є., Охріменко В. М., Мількін І. В. Планування і контроль на підприємстві: навч. посіб. Харків : ХНУМГ, 2014. 277 с.

О.О. Григорів
Доцент кафедри фінансів